

Determining the Relationship Between Academic Achievement and Social Acceptance with the Mediating Role of Sense of Belonging at School in Male High School Students in Qazvin City, Iran

Seifi Kh¹, *Sobhi A², Hejazi M², Yousefi Afrashteh M³

Author Address

1. PhD Student in Educational Psychology, Islamic Azad University, Zanjan, Iran;
2. Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Zanjan, Iran;
3. Assistant Professor, Department of Psychology, University of Zanjan, Zanjan, Iran.

*Corresponding Author Email: psychsobhi@gmail.com

Received: 2021 August 13; Accepted: 2021 November 15

Abstract

Background & Objectives: Academic achievement is one of the most important criteria for students' ability to complete their education. Among the variables related to students' academic achievement are social acceptance and a sense of belonging at school. Social acceptance is a personality trait that arises during the healthy development of human beings, which includes accepting circumstances, being accountable, and taking on the tasks required of the individual. A sense of belonging at school contributes to the student's academic progress. Active participation in school activities affects students' learning and motivation. A low sense of belonging at school leads to academic failure and eventually drop out. This study aimed to determine the relationship between academic achievement and social acceptance by mediating school belonging in the 10th-grade male students in District 2 of Qazvin City, Iran.

Methods: The current research was of the correlational and path analysis type. The statistical population of this study comprised all male students of the 10th grade studying in district two schools of Qazvin in the academic year of 2019–2020 (N=738). Hooman (2007) emphasized that the criterion for determining the sample size in the structural equation modeling is 10–15 people for each obvious variable, and at least 200 people are enough. So, in the present study, a sample size of 200 students was selected by multi-stage cluster random sampling. The inclusion criteria were as follows: 10th-grade male student of district 2 of Qazvin City, and answering all the questions in the questionnaires. The exclusion criterion was not fully answering all the questions of the research questionnaire. Sense of Belonging to School Questionnaire (Barry et al., 2004), Social Acceptance Scale (Crowne & Marlowe, 1960), and Academic Achievement Questionnaire (Saatchi, 2010) were used to collect study data. Data inferential analysis was performed using the Pearson correlation and path analysis with LISREL version 10.2 and SPSS version 24 software. A significance level of 0.05 was used for all statistical tests.

Results: The relationships between social acceptance and academic achievement ($r=0.28$), social acceptance and a sense of belonging at school ($r=0.23$), and academic achievement and a sense of belonging at school ($r=0.38$) were significant ($p<0.05$). Path coefficients between social acceptance and academic achievement ($p=0.004$, $\beta=0.139$), between social acceptance and a sense of belonging at school ($p=0.009$, $\beta=0.381$), and between a feeling of belonging to the school and academic achievement ($p=0.001$, $\beta=0.222$) were direct and significant. Also, an indirect and significant relationship was observed between social acceptance and academic achievement through the mediation of a sense of belonging at school ($p=0.011$, $\beta=0.085$). The proposed research model fit well based on various indicators (RMSEA=0.001, GFI=0.999, CFI=0.999, TLI=0.999).

Conclusion: Based on the research findings, social acceptance has a positive relationship with academic achievement and a sense of belonging at school, which mediates between social acceptance and academic achievement.

Keywords: Sense of belonging at school, Social acceptance, Academic achievement.

تعیین ارتباط پیشرفت تحصیلی و پذیرش اجتماعی با نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه شهر قزوین

خسرو سیفی^۱، *افسانه صبحی^۲، مسعود حجازی^۲، مجید یوسفی افراشته^۳

توضیحات نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران؛

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران؛

۳. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

*ارایانه نویسنده مسئول: psvchsbhi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۲۲ مرداد ۱۴۰۰؛ تاریخ پذیرش: ۲۴ آبان ۱۴۰۰

چکیده

زمینه و هدف: پیشرفت تحصیلی از معیارهای بسیار مهمی است که در بررسی توانایی فراگیران برای اتمام تحصیلات و رسیدن به مرحله فارغ‌التحصیلی نقش درخور توجهی را ایفا می‌کند. هدف پژوهش حاضر، تعیین ارتباط پیشرفت تحصیلی و پذیرش اجتماعی با نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه شهر قزوین بود.

روش بررسی: پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به‌طور ویژه تحلیل مسیر بود. جامعه آماری پژوهش را همه دانش‌آموزان پسر پایه دهم ناحیه دوی شهر قزوین در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸، به‌تعداد ۷۳۸ نفر تشکیل دادند. از این جامعه نمونه دویست نفری به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای، انتخاب شد. برای جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه (بری و همکاران، ۲۰۰۴) و مقیاس پذیرش اجتماعی (کراون و مارلو، ۱۹۶۰) و پرسش‌نامه پیشرفت تحصیلی (ساعتچی، ۱۳۸۹) به‌کار رفت. تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون آماری همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر با نرم‌افزارهای LISREL نسخه ۱۰/۲ و SPSS نسخه ۲۴ صورت گرفت. سطح معناداری ۰/۰۵ برای تمامی آزمون‌های آماری به‌کار رفت.

یافته‌ها: رابطه بین پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی ($r=0/28$)، پذیرش اجتماعی با احساس تعلق به مدرسه ($r=0/23$) و پیشرفت تحصیلی با احساس تعلق به مدرسه ($r=0/38$) معنادار بود ($p<0/05$). ضرایب مسیر بین پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی ($\beta=0/139, p=0/04$)، بین پذیرش اجتماعی با احساس تعلق به مدرسه ($\beta=0/381, p=0/09$) و بین احساس تعلق به مدرسه با پیشرفت تحصیلی ($\beta=0/222, p=0/01$) مستقیم و معنادار بود؛ همچنین بین پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه رابطه غیرمستقیم و معنادار مشاهده شد ($\beta=0/085, p=0/11$). مدل پیشنهادی پژوهش براساس شاخص‌های مختلف دارای برازش خوبی بود ($TLI=0/999, CFI=0/999, GFI=0/999, RMSEA=0/01$).

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های پژوهش نتیجه گرفته می‌شود، پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت دارد و متغیر احساس تعلق به مدرسه نقش میانجی بین پذیرش اجتماعی و پیشرفت تحصیلی ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها: احساس تعلق به مدرسه، پذیرش اجتماعی، پیشرفت تحصیلی.

همچنین برخی از دانش‌آموزان اغلب گوشه‌گیر هستند و از طرف همسالان تمایل اندکی به انتخاب آن‌ها برای فعالیت‌های مشترک وجود دارد (۹). پذیرش اجتماعی مفهومی ترکیبی و برآمده از مفاهیمی مثل حمایت و هم‌نوایی اجتماعی افراد است؛ بنابراین پذیرش اجتماعی به معنای سازگاری فکری و عملی با دیگران و ادراک از انعطاف‌پذیری متقابل است. این متغیر به پذیرش دیدگاه‌ها و رفتارهای گوناگون اجتماعی مربوط می‌شود و برآیند آن برداشت مثبت از دیگران است (۱۰).

طبق مرور بر پژوهش‌ها، پیرو اهمیت زیاد پیشرفت تحصیلی برای نظام‌های آموزشی از جمله نظام آموزش و پرورش، پژوهش‌های زیادی در این باره انجام گرفته است؛ اما در پژوهش‌های کمی بر مطالعه متغیرهایی از روان‌شناسی اجتماعی تمرکز شده است. پذیرش اجتماعی و احساس تعلق به مدرسه از متغیرهای روان‌شناسی اجتماعی، نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارند. آنچه در این پژوهش مدنظر قرار گرفت، نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه در رابطه پذیرش اجتماعی و پیشرفت تحصیلی بود. تا آنجا که جست‌وجوی پژوهشگران نشان داد، تاکنون پژوهشی به این موضوع نپرداخته است؛ همچنین با در نظر گرفتن اهمیت پیشرفت تحصیلی و جایگاه احساس تعلق به مدرسه و پذیرش اجتماعی در تغییرات آن، پژوهش حاضر تنظیم شد؛ بنابراین هدف این پژوهش، تعیین ارتباط پیشرفت تحصیلی و پذیرش اجتماعی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان پسر پایه دهم ناحیه دوی شهر قزوین بود.

۲ روش بررسی

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به‌طور ویژه تحلیل مسیر بود. جامعه آماری پژوهش را همه دانش‌آموزان پسر پایه دهم ناحیه دوی شهر قزوین در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸، به‌تعداد ۷۳۸ نفر تشکیل دادند. براساس نظر هومن، معیار تعیین حجم نمونه در مدل معادلات ساختاری برای هر متغیر آشکار ۱۰ تا ۱۵ نفر و حداقل دویست نفر کفایت می‌کند (۱۱). با توجه به مدل مفهومی شکل ۱، در پژوهش حاضر سه متغیر آشکار وجود داشت و بنابراین حداقل حجم نمونه که دویست نفر بود، انتخاب شد. برای پیشگیری از ریزش نمونه و معرف بودن نمونه، حجم نمونه دویست نفر در نظر گرفته شد و انتخاب نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای تصادفی صورت گرفت؛ به‌طوری‌که ابتدا از بین چهارده مدرسه دوره متوسطه دوم پسرانه، هفت مدرسه به‌طور تصادفی انتخاب شد. سپس از بین پانزده کلاس پایه دهم این مدارس منتخب به نُه کلاس مراجعه شد و از افراد دارای معیارهای ورود به پژوهش خواسته شد پرسش‌نامه‌های پژوهش را تکمیل کنند. ملاک‌های ورود آزمودنی‌ها به پژوهش عبارت بود از: دانش‌آموز پسر پایه دهم ناحیه دوی شهر قزوین؛ پاسخ‌دادن به همه سؤالات پرسش‌نامه‌ها. ملاک خروج آزمودنی‌ها از پژوهش، پاسخ‌ندادن کامل به همه سؤالات پرسش‌نامه‌های پژوهش بود. به‌منظور لحاظ کردن موضوعات اخلاقی در پژوهش، قبل از شروع کار، کد اخلاق از کمیته سازمانی اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد به‌شماره

آموزش فراگیران با هدف پیشرفت آن‌ها در زمینه تحصیلی صورت می‌گیرد. بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی^۱ امری چندبُعدی است که تقریباً به رشد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، شناختی و عاطفی فراگیران بستگی دارد (۱). عملکرد و پیشرفت تحصیلی از چالش‌های مهم‌تر پیش روی برنامه‌های آموزشی است؛ چراکه میزان دستیابی به اهداف آموزشی را در سطوح فردی و سازمانی نشان می‌دهد. در واقع یک نظام آموزشی زمانی از کارایی و موفقیت کافی برخوردار است که فراگیران آن به عملکرد تحصیلی^۲ مناسب در دوره‌های مختلف رسیده باشند (۲). پیشرفت تحصیلی به‌عنوان توانایی آموخته یا کسب‌شده فراگیر در مطالب ارائه‌شده در مؤسسه آموزشی تعریف می‌شود که توسط ابزارهای سنجش استاندارد یا معلم‌ساخته قابل اندازه‌گیری است (۳). به‌عبارت‌دیگر مفهوم پیشرفت تحصیلی به‌معنای میزان یادگیری آموزشگاهی کسب‌شده توسط فراگیر است؛ طوری‌که بتوان آن را مرتبط با تفاوت‌های فردی و عوامل آموزشگاهی و سازمانی بررسی کرد (۴). یکی از متغیرهایی که با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد، احساس تعلق به مدرسه^۳ است.

احساس تعلق به مدرسه به‌عنوان باورهایی تعریف شده است که منجر به سازگار شدن فراگیر با محیط خاص آموزشی برای انجام یک رفتار می‌شود و پیامد آن شکل‌گیری احساس وابستگی به ارکان مدرسه شامل افراد و رفتارها و فضای آموزشی است (۵). پژوهشگران دریافتند که تعلق به مدرسه نه تنها در کاهش پرخاشگری و رفتارهای هنجارشکن مدرسه در دوره نوجوانی و بهبود عملکرد تحصیلی مؤثر است، بلکه باعث کاهش رفتارهای خشونت‌آمیز در بزرگسالی نیز می‌شود. پژوهشگران نتیجه گرفتند که احساس تعلق به مدرسه نقش بسیار معناداری را در کاهش رفتارهای خشونت‌بار، در مدرسه در دوران نوجوانی و نیز در کاهش این رفتارها در دوران بزرگسالی ایفا می‌کند و بر پیشرفت درسی دانش‌آموزان تأثیر دارد. داشتن احساس تعلق به مدرسه می‌تواند محیط مناسبی را برای رشد نوجوان فراهم آورد و به آن‌ها در رسیدن به شخصیت سالم و مستقل کمک کند. احساس تعلق به مدرسه و مؤلفه‌های آن دارای ارتباط معنادار با عملکرد تحصیلی و خودپنداره تحصیلی هستند (۵،۶)؛ همچنین رابطه قوی میان مؤلفه‌های احساس تعلق به مدرسه با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان وجود دارد. یکی از متغیرهایی که با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد، پذیرش اجتماعی^۴ است (۷).

پذیرش اجتماعی بخش مهمی از هویت شخص است. میل به تأیید اجتماعی، نیازی فراگیر در همه انسان‌ها است؛ به‌طوری‌که انسان‌ها دوست دارند در تعاملات اجتماعی از جانب دیگران تأیید شوند و همواره برای رسیدن به آن تلاش نیز می‌کنند. در تحقیقات زیادی تأکید شده که ادراک پذیرش اجتماعی ضعیف عامل مشکلات هیجانی در نوجوانان است (۸). در محیط‌های آموزشی مانند مدرسه و کلاس درس دانش‌آموزانی هستند که از طرف دوستانشان، برای فعالیت‌های مشترک مثل بازی، یادگیری، تعریف و نمونه‌های مشابه بیشتر انتخاب می‌شوند.

۳. Sense of belonging to school

۴. Social acceptance

۱. Academic achievement

۲. Academic performance

IR.IAU.Z.REC.1399.045 به تاریخ ۲۱ اسفند ۱۳۹۸ دریافت شد. همچنین قبل از اجرای پرسش‌نامه‌ها به دانش‌آموزان توضیح داده شد که شرکت در این پژوهش اختیاری است و تمام اطلاعات به‌دست‌آمده محرمانه خواهد بود.

برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد.

– پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه^۱: این پرسش‌نامه ۲۷ سؤالی توسط بری و همکاران در سال ۲۰۰۴، به‌صورت جملات مثبت در مقیاس لیکرت چهاردرجه‌ای (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) طراحی شده است (۱۲). برای نمره‌گذاری به گزینه‌های کاملاً مخالفم نمره ۱، مخالفم نمره ۲، موافقم نمره ۳ و کاملاً موافقم نمره ۴ تعلق می‌گیرد. پرسش‌نامه دارای شش خرده‌مقیاس ارتباط فرد با مدرسه (سؤال‌های ۱ تا ۸)، مشارکت در اجتماع (سؤال‌های ۹ و ۱۰)، مشارکت علمی (سؤال‌های ۱۱ تا ۱۴)، پذیرش توسط همسالان (سؤال‌های ۱۵ تا ۱۹)، حمایت معلم (سؤال‌های ۲۰ تا ۲۴) و احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه (سؤال‌های ۲۵ تا ۲۷) است (۱۲). بری و همکاران در پژوهش خود روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه را مناسب ارزیابی کردند و ضریب پایایی پرسش‌نامه از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۷۵ و برای مؤلفه‌های احساس تعلق به همسالان ۰/۷۳، حمایت معلم ۰/۸۹، احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه ۰/۷۵، مشارکت کردن در جامعه ۰/۸۴، تعلق فرد به مدرسه ۰/۶۹ و مشارکت علمی ۰/۷۸ به‌دست آمد (۱۲). در پژوهش ماکیان و کلانتر کوشه، روایی همگرایی پرسش‌نامه احساس تعلق به مدرسه از طریق اجرای هم‌زمان پرسش‌نامه انگیزش پیشرفت هرمنس^۲ برابر با ۰/۴۴۱ و ضریب آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه ۰/۸۸، خرده‌مقیاس‌های حمایت معلم ۰/۸۲، مشارکت در اجتماع ۰/۶۹، احساس رعایت عدالت ۰/۶۶ و احترام در مدرسه ۰/۱۳، احساس مثبت نسبت به مدرسه ۰/۴۶، ارتباط فرد با مدرسه ۰/۴۶ و مشارکت علمی ۰/۵۶ گزارش شد (۱۳).

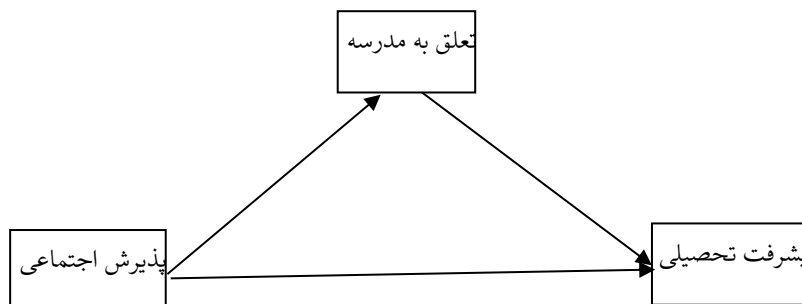
– پرسش‌نامه پیشرفت تحصیلی^۳: این پرسش‌نامه توسط محمود ساعتچی در سال ۱۳۸۹ طراحی شد (۱۴). پرسش‌نامه شصت سؤال دارد و نمره‌گذاری آن براساس عبارت دوگزینه‌ای بلی و خیر است که

به‌صورت صفر و یک نمره‌گذاری می‌شود؛ اما این شیوه نمره‌گذاری در سؤالات ۱۱، ۱۲، ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۳۸، ۳۹، ۴۱، ۴۴، ۴۸، ۵۰، ۵۱، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۹ و ۶۰ معکوس است (بلی=یک و خیر=صفر) (۱۴). در پژوهش ساعتچی پایایی پرسش‌نامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به‌دست آمد (۱۴). در پژوهش سرمد و همکاران روایی محتوایی پرسش‌نامه توسط ده نفر از اساتید گروه روان‌شناسی دانشگاه تهران تأیید شد. همچنین پایایی این پرسش‌نامه با آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به‌دست آمد (۱۵).

– مقیاس پذیرش اجتماعی^۴: این مقیاس توسط کران و مارلو در سال ۱۹۶۰ ساخته شد (۱۶). این مقیاس ۳۳ عبارت دارد و آزمودنی باید با انتخاب یکی از گزینه‌های بلی یا خیر موافقت یا مخالفت خود را با هر یک از عبارات آن مشخص کند که از صفر تا ۱ نمره‌گذاری شده است (۱۶). پاسخ‌ها به‌وسیله کلید مقیاس تطبیق داده می‌شود و جمع مطابقت پاسخ‌ها با کلید مقیاس، نمره کلی هر فرد را تعیین می‌کند. هرچه نمره فرد بیشتر باشد، نشان‌دهنده پذیرش و مقبولیت اجتماعی بیشتر است. (۱۷). در پژوهش شرف‌الدین برای تعیین پایایی مقیاس یادشده از روش آلفای کرونباخ و روش دونیمه‌کردن مقیاس استفاده شد که به‌ترتیب برابر با ۰/۷۰ و ۰/۶۷ بود و بیانگر ضرایب پذیرفتنی است (۱۸).

تحلیل استنباطی داده‌ها، با استفاده از آزمون‌های آماری همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر با نرم‌افزارهای LISREL نسخه ۱۰/۲ و SPSS نسخه ۲۴ انجام شد. سطح معناداری ۰/۰۵ برای تمامی آزمون‌های آماری به‌کار رفت. شاخص‌های نکویی برازش کای‌دو (X^2) با مقدار احتمال بزرگ‌تر از ۰/۰۵، کای‌اسکوئر نرم‌شده (X^2/df) با نقطه برش کمتر از ۳، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) با نقطه برش بزرگ‌تر از ۰/۰۸، شاخص نکویی برازش (GFI) با نقطه برش بزرگ‌تر از ۰/۹۵ و شاخص نکویی تطبیقی (CFI) با نقطه برش بزرگ‌تر از ۰/۹۵ به‌عنوان برازش مطلوب مدل شناخته می‌شود (۱۱).

مدل مفهومی در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

^۳. Academic Achievement Questionnaire
^۴. Social Acceptance Scale (SAS)

^۱. Sense of Belonging to School Questionnaire
^۲. Hermans Achievement Motivation Questionnaire

۳ یافته‌ها

در ادامه پس از گزارش اطلاعات توصیفی و ماتریس همبستگی، نتایج حاصل از تحلیل مسیر با نرم‌افزار LISREL نسخه ۱۰/۲ ارائه شده است. نتایج جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای پذیرش اجتماعی و پیشرفت تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه را نشان می‌دهد. علاوه بر این احتمال معناداری مربوط به آزمون

جدول ۱. داده‌های توصیفی در متغیرهای مسئولیت‌پذیری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار احتمال آزمون KS
پذیرش اجتماعی	۱۹/۱۶	۲/۳۹	۰/۰۸
پیشرفت تحصیلی	۳۳/۵	۴/۰۲	۰/۱۴
احساس تعلق به مدرسه	۷۵/۸	۱۵/۰۲	۰/۱۰

جدول ۲. ماتریس همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیرها

۲	۱	
	-	۱. پذیرش اجتماعی
-	۰/۲۸**	۲. پیشرفت تحصیلی
۰/۳۸**	۰/۲۳**	۳. احساس تعلق به مدرسه

جدول ۲ رابطه بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. طبق اطلاعات این جدول، ضریب همبستگی بین پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی ($r=0/28$) و بین پذیرش اجتماعی با احساس تعلق به مدرسه ($r=0/38$) و بین پیشرفت تحصیلی با احساس تعلق به مدرسه ($r=0/23$) ضرایب مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم و کل گزارش شده است.

جدول ۳. ضرایب مسیر برای بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش

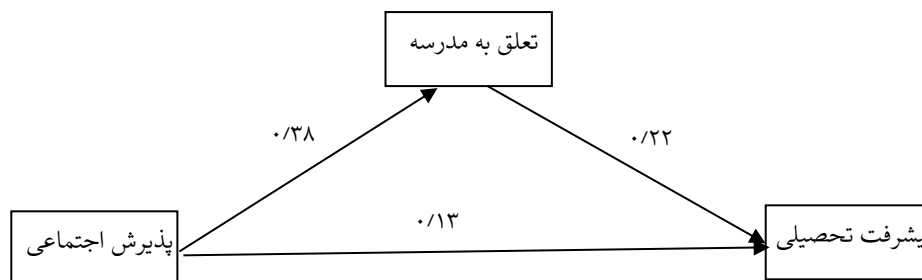
مسیر	برآورد غیراستاندارد	برآورد استاندارد	خطای برآورد	مقدار احتمال
پذیرش اجتماعی ← احساس تعلق به مدرسه	۰/۶۳۴	۰/۳۸۱	۰/۰۰۶	۰/۰۰۹
پذیرش اجتماعی ← پیشرفت تحصیلی	۰/۱۹۱	۰/۱۳۹	۰/۰۰۹	۰/۰۰۴
احساس تعلق به مدرسه ← پیشرفت تحصیلی	۰/۱۸۳	۰/۲۲۲	۰/۰۱۰	۰/۰۰۱
اثر غیرمستقیم پذیرش اجتماعی به پیشرفت تحصیلی	۰/۱۱	۰/۰۸۵	۰/۰۴	۰/۰۱۱
اثر کل پذیرش اجتماعی به پیشرفت تحصیلی	۰/۲۹۷	۰/۲۲۷	۰/۰۹	۰/۰۰۱

مطابق نتایج گزارش شده در جدول ۳ و معنادار شدن اثر غیرمستقیم می‌توان نتیجه گرفت که احساس تعلق به مدرسه نقش میانجی در رابطه پذیرش اجتماعی و پیشرفت تحصیلی ایفا می‌کند ($\beta=0/085$ ، $p=0/011$).

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل در میانجی‌گری احساس تعلق به مدرسه بین مسئولیت‌پذیری و پیشرفت تحصیلی

شاخص	CFI	GFI	TLI	RMSEA	مقدار احتمال
مقدار	۰/۹۹۹	۰/۹۹۹	۰/۹۹۹	۰/۰۰۱	۰/۹۴۳

طبق اطلاعات جدول ۴ شاخص برازش تطبیقی مدل تدوین شده بیشتر از ۰/۹ به دست آمد و این موضوع، پذیرفتنی بودن مدل را نشان می‌دهد. شاخص خی‌دو با مقدار ۰/۰۱ با مقدار احتمال ۰/۹۴۳ معنادار نبود. نسبت خی‌دو به درجه آزادی نیز ۰/۰۱ حاصل شد که باتوجه به اینکه مقدار آن از ۳ کوچک‌تر بود، مطلوب است؛ بنابراین مدل دارای برازش خوبی بود. بقیه شاخص‌ها نیز در سطح مطلوب قرار داشتند. در شکل ۲ ضرایب استاندارد مسیر به منظور تبیین پیشرفت تحصیلی براساس پذیرش اجتماعی با میانجی‌گری احساس تعلق به مدرسه ارائه شده است.

شکل ۲. ضرایب استاندارد مسیر در تبیین پیشرفت تحصیلی براساس پذیرش اجتماعی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه

۴ بحث

رسید. در تبیین این یافته می‌توان گفت، محیط مدرسه در صورتی که نیازهای اصلی دانش‌آموزان را برآورده کند، باعث ایجاد تعلق خاطر به مدرسه در آنان می‌شود. از جمله نیازهای اساسی دانش‌آموز در مقطع متوسطه می‌توان به ثبات، افزایش موقعیت‌های استقلال فردی، فرصت‌هایی برای رقابت و پذیرفته شدن در جمع دوستان اشاره کرد. هنگامی که محیط مدرسه نیازهای اساسی نوجوانان را برآورده می‌کند، در دانش‌آموز احساسی پدیدار می‌شود که خود را جزئی از مدرسه می‌پندارد و خود را در رسیدن به اهداف مدرسه یا جامعه سهیم و مشترک می‌داند (۲۵). اسکاد و اسلاج، دو واژه پذیرش و میزان پذیرش را از یکدیگر جدا دانستند و برای هر یک معنای خاصی قائل شدند (۲۶). بدین شکل که از پذیرش می‌توان دو معنا استنباط کرد: نخست، نگرش مثبت و تأییدگونه به سوی موضوعی خاص (پذیرش نگرشی) است؛ دوم، مطابقت رفتار با اهداف کلی و هنجاری که قرار است در جامعه اجرا شود (پذیرش رفتاری) که می‌تواند کارساز باشد (۲۷)؛ بنابراین دانش‌آموزانی که مورد علاقه همسالان قرار می‌گیرند، این امر بر سازگاری اجتماعی و احساس تعلق به مدرسه آنان تأثیر مثبت می‌گذارد؛ زیرا وقتی مورد پذیرش همسالان در مدرسه قرار می‌گیرند و نیازهای عاطفی و روانی آن‌ها ارضا می‌شود، احساس تعلق در مدرسه در آنان رشد و پرورش می‌یابد و زمینه را برای حضور فعال در امور مدرسه در آنان فراهم می‌آورد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد، بین پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پسر پایه دهم ناحیه دوی شهر قزوین با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. باتوجه به نتایج تحلیل مسیر، در حضور متغیر احساس تعلق به مدرسه به‌عنوان متغیر میانجی بین پذیرش اجتماعی و پیشرفت تحصیلی، رابطه بین دو متغیر معنادار بود. طبق این نتیجه فرض پژوهش تأیید شد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، اگر دانش‌آموزان به‌شيوه‌ای رفتار کنند که از نظر اجتماعی بیگانه یا منحرف است، همسالان آنان را طرد می‌کنند و مقبولیت کمتری در بین همسالان می‌یابند (۲۸). همچنین دانش‌آموزانی که از رشد اجتماعی و سازگاری اجتماعی بیشتری برخوردار هستند، مقبولیت بیشتری در بین همسالان دارند (۲۹). دانش‌آموزان با به‌کارگیری مهارت‌های اجتماعی می‌توانند جایگاه خود را در میان مراودات اجتماعی و ارتباط با همسن‌های خود و بزرگسالان پیدا کنند و مورد پذیرش اجتماعی قرار گیرند. موفقیت در پذیرش و مقبولیت اجتماعی به سازگاری اجتماعی منجر می‌شود (۳۰).

هدف پژوهش حاضر، تعیین ارتباط پیشرفت تحصیلی و پذیرش اجتماعی با نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه شهر قزوین بود. نتایج نشان داد، بین پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پسر پایه دهم ناحیه دوی شهر قزوین رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. باتوجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون، پذیرش اجتماعی دانش‌آموزان با پیشرفت تحصیلی آن‌ها به‌صورت مستقیم و افزایش‌دهنده رابطه معنادار داشت؛ بنابراین، فرض پژوهش تأیید شد. این یافته با نتایج پژوهش باند و همکاران (۱۷) همسوست. در تبیین این یافته می‌توان گفت، مقبولیت و پذیرش اجتماعی همان گرایش به پاسخ‌دادن به‌شيوه‌ای است که فرد بهتر به‌نظر دیگران برسد (۱۹، ۲۰). پذیرش همسالان و مقبولیت اجتماعی، نقش مهمی در رشد شخصیت اجتماعی در دوره نوجوانی دارد (۲۱). نوجوانی که از سوی دوستان خود حمایت می‌شود و توانایی برقراری ارتباط با همسالان خود را دارد و مطابق با هنجارهای همسالان رفتار می‌کند، از مقبولیت اجتماعی خوبی برخوردار خواهد شد (۲۲). همچنین نوجوانی که نمی‌تواند پذیرش همسالان را کسب کند و از سوی آن‌ها طرد می‌شود، با مشکلات زیادی از جمله عملکرد تحصیلی نامطلوب، عزت‌نفس ضعیف، فرار از مدرسه و ترک تحصیل (۲۳) روبه‌رو خواهد شد. راجرز و همکاران معتقد بودند که گرایش طبیعی در ذات آدمی است که فرمان پذیرش یا رد موضوع یا چیزی را می‌دهد. نوجوان و بزرگسال برای محبوب واقع شدن باید بسیاری از نیازهای درونی خود را قربانی کرده و شروع به خودسانسوری کنند. در یک نگاه، رشد نخستین انسان، مرحله اول داوری فرد براساس خود واقعی وی است؛ اما با گام‌نهادن به مراحل رشدی بالاتر این مرحله به ارزش داوری از دیدگاه دیگران تغییر می‌یابد (۲۴)؛ بنابراین دانش‌آموزانی که مورد علاقه همسالان قرار می‌گیرند، این امر بر سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی آنان تأثیر مثبت می‌گذارد؛ زیرا از آن‌ها انتظار بیشتری می‌رود تا رفتارهای متناسب با هنجارهای همسالان و مدرسه داشته باشند. این عامل سبب می‌شود که آنان تلاش بیشتری برای نگهداشتن این پذیرش و مقبولیت انجام دهند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد، بین پذیرش اجتماعی با احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان پسر پایه دهم ناحیه دوی شهر قزوین رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. باتوجه به نتیجه آزمون همبستگی پیرسون، بین پذیرش اجتماعی با احساس تعلق به مدرسه آن‌ها به‌صورت مستقیم رابطه معنادار بود؛ بنابراین، فرض پژوهش به‌تأیید

اجرای و دانش‌آموزان مدارس ناحیه دوی شهر قزوین به‌ویژه از دانش‌آموزانی که در اجرای این پژوهش همکاری کردند، تشکر و قدردانی می‌شود.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیه اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته روان‌شناسی تربیتی است که کد اخلاق از کمیته سازمانی اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد به‌شماره IR.IAU.Z.REC.1399.045 به‌تاریخ ۲۱ اسفند ۱۳۹۸ دریافت شد. رضایت‌نامه‌ای مبنی بر آگاهی و رضایت دانش‌آموزان از شرکت در پژوهش اخذ گردید. رضایت انتشار اطلاعات و داده‌ها به‌صورت گروهی از افراد شرکت‌کننده در رضایت‌نامه دریافت شد.

رضایت برای انتشار

این امر غیرقابل اجرا است.

دردسترس بودن داده‌ها و مواد

تمامی داده‌ها و اطلاعات پژوهش هر زمان که عوامل مجله بخواهند دردسترس است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ‌گونه تضاد منافی ندارند.

منابع مالی

تمامی منابع مالی پژوهش از طرف نویسنده اول به‌صورت هزینه شخصی پرداخت شده است.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول جمع‌آوری داده‌ها را انجام داد. نویسنده دوم آنالیز و تفسیر داده‌ها را بر عهده داشت. نویسنده سوم ایده پژوهش را ارائه داد. نویسندگان نسخه نهایی مقاله را قبل از انتشار مطالعه و تأیید کردند.

پک و ویتلو پذیرش اجتماعی را فرایندی دانسته‌اند که از طریق آن افراد هنجارهای جامعه را می‌پذیرند و به کسب «من برتر» می‌پردازند. در واقع معیار پذیرش اجتماعی افراد براساس انتظارات نهاد و من برتر است. اگر هنجار با ارزشی که به‌عنوان معیار پذیرش مطرح است، با انتظارات نهاد یا من برتر مطابقت داشته باشد، به‌سرعت پذیرفته می‌شود. همچنین «من» در تلاش برای ارضای نیازهای نهاد مجبور می‌شود. هنجارهای خاصی را به‌منظور ارضای نیازهای نهاد بپذیرد (۳۱)؛ بنابراین دانش‌آموزانی که مورد علاقه همسالان قرار می‌گیرند، بر احساس تعلق به مدرسه آنان تأثیر مثبت می‌گذارد؛ زیرا وقتی دانش‌آموزان مورد پذیرش همسالان در مدرسه قرار می‌گیرند و نیازهای عاطفی و روانی آن‌ها ارضا می‌شود، احساس تعلق در مدرسه در آنان رشد و پرورش می‌یابد؛ به‌عبارت‌دیگر پذیرش اجتماعی منجر به احساس تعلق به مدرسه می‌شود که زمینه را برای حضور فعال در مدرسه در آن‌ها فراهم می‌آورد. این امر سبب خواهد شد که آنان در امور تحصیلی، موفقیت و پیشرفت‌هایی کسب کنند. هرچه دانش‌آموزان به سطوح بالای پیشرفت برسند، می‌توانند فرصت بهتری در کسب سطوح بالای شغلی داشته باشند و حتی در نوع کاری که به آنان داده می‌شود، فرصت بهتری برای آنان به‌منظور پیشرفت در رشته‌های حرفه‌ای فراهم می‌آید.

۵ نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های پژوهش نتیجه گرفته می‌شود، پذیرش اجتماعی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت دارد و متغیر احساس تعلق به مدرسه نقش میانجی بین پذیرش اجتماعی و پیشرفت تحصیلی ایفا می‌کند.

۶ تشکر و قدردانی

از مسئولان آموزش و پرورش استان قزوین، معلمان، مدیران، عوامل

References

1. Farajollahi M, Najafi H; Nosrati Hashi K, Najafiyan S. Relationship between learning styles and academic achievement of university students. *Educ Strategy Med Sci*. 2013;6(2):83–8. [Persian] <http://edcbmj.ir/article-1-388-en.html>
2. Tamannaefar MR, Gandomi Z. Correlation between achievement motivation and academic achievement in students. *Educ Strategy Med Sci*. 2011;4(1):15–19. [Persian] <http://edcbmj.ir/article-1-104-en.html>
3. Faramarzi H, Behrozi N, Farzadi F. The relationship between antecedents of academic emotions, identity, education and academic achievement goals. *Journal of School Psychology*. 2019;8(2):174–81. [Persian] http://jps.uma.ac.ir/article_815.html?lang=en
4. Soleiman Nejad A, Shahraray M. Ertebat manba control va khodtanzimi ba pishrafte tahsili [The relationship between source of control and self-regulation with academic achievement]. *Journal of Psychology & Education*. 2002;31(2):175–98. [Persian]
5. Chapman RL, Buckley L, Sheehan MC, Shochet IM, Romaniuk M. The impact of school connectedness on violent behavior, transport risk-taking behavior, and associated injuries in adolescence. *J Sch Psychol*. 2011;49(4):399–410. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2011.04.004>
6. Darban Z. Barrasiye mizane ta'allogh be madrese va rabete ba amalkard tahsile danesh amoozan dokhtar maghta motavasete shahrestan Semnan [Examining the sense of belonging to the school and its relationship with the academic performance of secondary school girls in Semnan city] [Thesis for MSc]. [Tehran, Iran]: Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabatabai University;2011. [Persian]
7. Hakimzadeh R, Dorani K, Abolghasemi M, Nejati F. An investigation concerning the relationship between school connectedness, academic motivation and academic achievement among high school students of Isfahan.

8. Middelton JP. Social acceptance and academic success for English language learner: teaching strategies for middle school [PhD dissertation]. [Minneapolis, Minnesota]: College of Education, Walden University; 2009.
9. Salimi SH, Ramezani A, Khavanaki Z, Amiri M. The relationship between mothers' irrational beliefs with their children's behavioral problems. *Applied Psychology*. 2009;3(1):45–56.[Persian]
https://apsy.sbu.ac.ir/article_94846.html?lang=en
10. Segrin C, Taylor M. Positive interpersonal relationships mediate the association between social skills and psychological well-being. *Pers Individ Dif*. 2007;43(4):637–46. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2007.01.017>
11. Hooman H. Structural equation modeling with LISREL application. Tehran: Samt Pub; 2007. [Persian]
12. Brew C, Beatty B, Watt A. Measuring students' sense of connectedness with school. In: Australian Association for Research in Education Annual Conference [Internet]. Melbourne; 2004.
13. Makian RS, Kalantarkusheh SM. Normalizing sense of belonging to school questionnaire and its relationship with academic burnout and achievement motivation among Persian students. *Quarterly of Educational Measurement*. 2015;5(20):119–38. [Persian] https://jem.atu.ac.ir/article_1790.html?lang=en
14. Saatchi M. Ravan shenasi bahre vari [Productivity psychology]. Tehran: Virayesh Pub; 2010. [Persian]
15. Sarmad Z, Bazargan A, Hejazi E. Ravesh haye tahghigh dar oloume raftari [Research methods in behavioral sciences]. Tehran: Agah Publications; 2011. [Persian]
16. Crowne DP, Marlowe D. A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*. 1960;24(4):349–54. <https://doi.org/10.1037/h0047358>
17. Bond L, Butler H, Thomas L, Carlin J, Glover S, Bowes G, et al. Social and school connectedness in early secondary school as predictors of late teenage substance use, mental health, and academic outcomes. *J Adolesc Health*. 2007;40(4):357. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2006.10.013>
18. Sharafuddin H. Rabeteye ezterab ejtemaei, omidvari va hemayat ejtemaei ba ehsas zehni behzisti dar daneshjouyan tahsilat takmiliye vahede Olum va Tahqiqate Khuzestan [The relationship between social anxiety, hope and social support with the mental feeling of well-being in graduate students of Khuzestan Science and Research Branch] [Thesis for MSc]. [Ahvaz, Iran]: Azad University, Ahvaz Branch; 2010. [Persian]
19. Ragozzino RL. A study of social desirability and self-esteem. In: 37th Annual western Pennsylvania undergraduate psychology conference [Internet]. Pennsylvania; 2009.
20. Morrison GM, Cosden MA, O'Farrell SL, Campos E. Changes in Latino students' perceptions of school belonging over time: impact of language proficiency, self-perceptions and teacher evaluations. *California School Psychol*. 2003;8(1):87–98. <https://doi.org/10.1007/BF03340898>
21. Mesmer-Magnus J, Viswesvaran C, Deshpande S, Joseph J. Social desirability: the role of over-claiming, self-esteem, and emotional intelligence. *Psychology Science*. 2006;48(3):336–56.
22. Dadsetan P, Asgari A, Rahimzadeh S, Bayat M. Maharat haye ejtemaei-hayajani koodakan pish az dabestan: yek moghayese jamiyat shenakhti [Social - emotional skills of preschool children: a demographic comparison]. *Educational Psychology Studies*. 2010;11(3):27–44. [Persian] https://jeps.usb.ac.ir/article_722.html?lang=en
23. Ghanbari H. Tasire amoozesh sabk haye esnadi khosh binane bar mizan paziresh ejtemaei nojavan bezehkar shahre Maraghe [Investigating the effect of teaching optimistic documentary styles on the level of social acceptance of delinquent boys in Maragheh city] [Thesis for MSc]. [Tehran, Iran]: Allameh Tabatabaee University; 2013. [Persian]
24. Rogers CR, Lyon HC, Tausch R. On becoming an effective teacher: Person-centered teaching, psychology, philosophy, and dialogues with Carl R. Rogers and Harold Lyon. New York: Routledge; 2013.
25. Schuitema G. Priceless policies factors influencing the acceptability of transport pricing policies [PhD dissertation]. [Groningen, Netherlands]: University of Groningen; 2010.
26. Schade J, Schlag B. Acceptability of urban transport pricing strategies. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*. 2003;6(1):45–61. [https://doi.org/10.1016/S1369-8478\(02\)00046-3](https://doi.org/10.1016/S1369-8478(02)00046-3)
27. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. New York: Freeman; 1997.
28. Yarmohammadian MH, Molavi H, Iranpour Mobarakeh A. Barrasiye rabete beyne doosti haye dojanebe, paziresh hamsalan, khod pendare va sazegari ejtemaei ba pishraft tahsili danesh amoozan dokhtar sal sevom rahnamei shahre Esfahan [Investigating the relationship between mutual friendships, peer acceptance, self-concept and social adjustment with the academic progress of the third-year female students of middle school in Isfahan city]. *Studies in Education & Psychology*. 2003;4(2):7–22. [Persian]
29. Freilich R, Shechtman Z. The contribution of art therapy to the social, emotional, and academic adjustment of children with learning disabilities. *The Arts in Psychotherapy*. 2010;37(2):97–105. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2010.02.003>
30. Sotoudeh H. Ravanshenasi ejtemaei [Social Psychology]. Tehran: Avaye Noor Publications; 2018. [Persian]
31. Peck D, Whitlow D. Approaches to personality theory. New York: Routledge; 1975.